Casa asobnaha numaru 20 hr. Pierasyłka płačana ryčałtam

Nr. 45. Wilnia, Niadziela 25 Śnieżnia 1932 h. Hod VIII (XVI).

Biełaruskaja KRYNICA

PALITYČNAJA, HRAMADZKAJA i LITERATURNAJA HAZETA

Adres Redakcyi i Administracyi
WILNIA, LUDWISARSKAJA 1-19. (Wilno, Ludwisarska 1-19)
Redakcyja adčyniena ad 9 hadz. ran. da 4 hadz. wieč

Ceny abwiestak pawodle umowy.

„Biel. KRYNICA" kaštuje na hod—4 zal., na paŭhoda — 2 zal., na 3 miesiacy—1 zal. Zahranicu udwaja darażej.
HAZETA WYCHODZIĆ RAZ U TYDZIEŃ.

Usim našym čytačom, supracoŭnikam, padpiščykam i prychilnikam žadajem wiasiołych Kaladnych świat i ščaśliwaha Nowaha Hodu!

RED. I ADM. „B. KRYNICY".

Kupała i Kołas u biełaruskim adradžeńni..

Staradaŭny Arystotel skazaŭ, što „homo animal sociale" — čaławiek žwiaro hramadzkaje. Uściaž historyja čaławiectwa praŭdu hetu paćwiardžaje. Ludzi ŭsich wiakoŭ i rožnych stupieniaŭ swajho kulturnaha raźwićcia zaŭsiody imknulisia i imknucca žyć pa hramadzku — heta znača: žyć razam z inšymi i supolnymi siłami arhanizawać žyćcio siamiejnaje, plamiennaje, narodnaje, kulturnaje, nawukowaje, ekanamičnaje, palityčnaje. Hetkaja — bačym— pryroda čaławiečaja.

Adnak, choć kožny čaławiek z pryrody swajej hramadzki, to ŭsiožydki stupień hetaj hramadzkaści i siła jaje wyjaŭleńnia badaj u kožnaha čaławieka rožnaja. Dziela hetaha pryrodny hramadzki heny instynkt u čaławieku mohuć wykarystać i ŭniać jaho ŭ peŭnyja formy adzinki bolš silnyja, adzinki z bolšym hramadzkim razumieńniem.

Usiudy — u kožnaj prajawie hramadzkaści, ci heta ŭ dzikich jakich plamionaŭ, ci heta ŭ kulturnych narodaŭ — usiudy my bačym adno stałaje źjawišča: žyćciom hramadzkim kirujuć, jaho raźwiwajuć, nadajuć jamu patrebnyja formy, a tak-ža jaho pahłyblajuć i ŭ peŭnaj miery tworać — silniejšyja, wydatniejšyja adzinki, a tak-ža hrupy i partyi, masy-ž bolšmienš pasłušna iduć za imi. Da hetkich naležać nia tolki adwažnyja pałkawodcy, nia tolki haračyja rewalucyjanery i biazžałasnyja dyktatary, nia tolki wialikija wučonyja, ale tak-ža j poŭnyja duchowaha natchnieńnia i tworstwa pieśniary-paety.

My Biełarusy — nažal — swaich *sapraŭdy narodnych* bajcoŭ-wyzwalencaŭ jašče dahetul badaj nia majem. Praŭda, idejnyja syny Biełarusi cierpiać siańnia niamała, ich dawoli jošć pa wastrohach, ale treba śćwierdzić, što jany cierpiać u mnohich wypadkach nie za *čysta-narodnuju* biełaruskuju sprawu, a cierpiać časta za hetuju sprawu, to z bolšaj, to z mienšaj damieškaj čužackaści. Biełaruskaja hramadzkaja wyzwolnaja dumka amal ŭsciaž nosić na sabie piačać to polskich, to maskoŭskich upływaŭ, biaz rožnicy ich kieraŭ i afarboŭkaŭ. Biełaruski narod jašče čakaje na pawadyroŭ, jakija imienna za jaho, za *hety narod biełaruski*, a nie za kaho inšaha praliwali-b swaju kroŭ i kłali-b žyćcio swajo. Ale dumka hetkaja ŭ biełaruskim ruchu raście, raźwiwajecca i, peŭnie-ž, u swaim časie zrodzić henych pażadanych wyzwalencaŭ-zmaharoŭ.

Ale majem my kaho inšaha, chto nas siańnia wiadzie da wyzwaleńnia. Majem my niamała paetaŭ, a na ich čale natchnionych Kupału i Kołasa, jakich 50-yja ŭhodki naradzinaŭ uračysta światkawała niadaŭna biełaruskaje hramadzianstwa ŭ Wilni. Woś-ža hetyja dwa kniazi wаładarnyja biełaruskaj dušy źjaŭlajucca sapraŭdy jasnymi zorami na niebaschile biełaruskaha adradžeńnia i wyzwaleńnia.

Sutnaść usiakaha poetyckaha tworstwa ŭ tym, što paet u swaich tworach wyśpiewywaje samyja zadušeŭnyja, samyja sardečnyja swaje mary i latucieńni. Da taho paet tworyć nia zmusu jakoha źwierchniaha, a jakby zmusu ŭnutranaha — duchowaha, paet tworyć z natchnieńnia idei, jak-by z zahadu wyšejšaj siły duchowaj. Paet, asabliwa paet hramadzki, cierpić i dumaje najmienš za siabie i ad siabie, ale pradusim za inšych, za tych, kamu piaje swaje pieśni-wieršy, prad kim snuje jasny ideał žyćcia i kaho da ideału heńaha klića. Ideał-ža najwyšejšy zaŭsiody mieścicca ŭ troch nieśmiarotnych idejach: Dabra, Praŭdy i Krasy.

Kupała i Kołas hetyja wiečnyja ideały snujuć u swaich dumkach i apiawajuć ich u swaim tworstwie dla Biełaruskaha Narodu.

Siła j wielič i značeńnie ŭ biełaruskim adradžeńni abodwuch našych paetaŭ u tym, što jany badaj pieršyja spaścierahli blizu poŭnuju adsutnaść u Biełaruskim narodzie henych ideałaŭ i pieršyja mo'ŭ ideałaŭ henych wаładary, śmieła ab ich prypomnili narodu i mahutnym hołasam pačali narod hety zaklikać da ich.

Kupała i Kołas u biełaruskim adradžeńni sapraŭdy wialikija. Jany ŭ tworach swaich klićuć Narod Biełaruski da Praŭdy, bo-ž i nacyjanalnaje i socyjalnaje paniawoleńnie Biełarusaŭ — heta fałš, a ŭ fałšy nijaki narod žyć nia moža.

Jany klićuć narod Biełaruski da Dabra, bo-ž pryhniečańnie i biazdolnaść narodu — heta wialikaje niaščaście, u jakim narod trywać nia moža i musić zhinuć.

Jany piajuć narodu ab krasie, bo-ž z adsutnaści ŭ narodzie Praŭdy j Dabra wynikaje dla jaho žyćcio poŭnaje moralnaj i fizyčnaj brydoty.

Kupała i Kołas piajuć Biełaruskamu narodu ab hetych najwyšejšych ideałach kožny paswojmu, kožny swaim sposabam, ale całkom suładna i harmonijna.

Kupała bolš pačućcio Praŭdy budzić u narodzie, Kołas bolš pačućcio Dabra, a ŭznoŭ-ža abodwa jany razam malujuć hetyja ideały ŭ formie poŭnaj krasy i čaru.

Praŭda, robiać heta-ž samaje cely rad i inšych, maładziejšych biełaruskich paetaŭ, ale Kupała i Kołas pierawyšajuć ich celym niebam. Kupała i Kołas heta duchowyja asiłki, roŭnych jakim niama ŭ biełaruskaj pryhožaj hramadzkaj literatury.

Takoj užo jošć pryroda dušy čaławiečaj, što kali jaje abudziš so-snu i źwiernieš da sonca i zor, da nieśmiarotnych, wiečnych, ahulnaludzkich ideałaŭ: Praŭdy, Dabra i Krasy — jana nie ŭspakoicca, jana užo budzie žyć tolki henymi ideałami, budzie da ich imknucca, zmahacca za ich budzie kładučy na't žyćcio swajo, až pokul ich nie zdabudzie hetulki, kolki zdabyć ich pad siłu jej.

Kupała i Kołas dušu biełaruskuju sapraŭdy abudzili, adkryli jej wočy na jaje mety i žyćciowyja zadańni. Duša biełaruskaja užo nie zaśnie, až pokul nie asiahnie taho, što asiahnaje, pokul nie asiahnie taho, ab čym hrajuć struny Kupaławaj i Kołasawaj liry. Adno tolki treba staracca, kab twory Kupały i Kołasa išli ŭ narodnyja huščy i tam spaŭniali swaje wialikija nacyjanalna-hramadzkija zadańni.

Narod, jaki wydaŭ Kupału i Kołasa — nia moža zahinuć!...

Mała pračytać hazetu samomu: treba jaje pračytać sabranym susiedziam razam!

100-lećcie litoŭskaj presy

Litoŭskaja presa ŭ Niezaležnaj Litwie niadaŭna światkawała 100-lećcie swajho isnawańnia. Śwatkawańnie heta trywała cely tydzień, — pačynajučy ad 5.XII, — adumysłu paświačany litoŭskaj presie. U hetym časie ŭsia peryjadyčnaja litoŭskaja presa (časopisi, žurnały) była enerhična raspaŭsiudžwana siarod šyrokich narodnych mas, jakija byli zaachwočwany jak najbolš časopisiaŭ hetych i žurnałaŭ čytać i wypiswać. Z hetaj metaj byŭ naładžany cely rad adpawiednych lekcyjaŭ praz radyjo, tak-ža sabrańniaŭ, światkawańniaŭ, teatraŭ i kancertaŭ, a časopisi šyreka apiswali pačatki litoŭskaj presy sto hadoŭ tamu, padčyrkiwajučy značeńnie presy ŭ narodnym žyćci.

Chronolohičnaj datai, ad jakoj litoŭskaja presa naličwaje sto hadoŭ swajho isnawańnia, źjaŭlajecca sakawik miesiac 1832 h., kali ŭ Kenigsbierzie pačała wychodzić z druku pieršaja peryjadyčnaja litoŭskaja časopiś.

Byŭ heta miesiačnik „Nusidavimai apie evangelijos išplatinimą tarp žydu ir pagonu" (fakty ab pašyrańni ewanelii miž žydami i pahancami) Źmiest jaho — relihijna-misijanarski. Nia mieŭ jon, takim čynam, nijakaj litoŭskaj dumki— ani narodnaj, ani hramadzkaj. Usio značeńnie hetaha miesiačnika ŭ tym, što jon wychodziŭ u litoŭskaj mowie i peryjadyčna.

Dumka wydawać litoŭskuju hramadzkuju časopiś užo była prad miesiačnikam „Nusidavimai" u 1820—24 h. Ab hetym dumała i užo rabiła zachady hrupa litoŭskaj patryjatyčnaj moładzi ŭ Wilni, z wiedamym litoŭskim historykam S. Daŭkantasam na čale. Pieraškodziła hetamu polskaje paŭstańnie ŭ 1831 h. i ŭ źwiazku z im zakryćcio wilenskaha uniwersytetu.

Hadoŭ tryccać paśla „Nusidawimai" siarod Litoŭcaŭ uznoŭ adžyła dumka wydawać litoŭskuju hazetu narodnaha i hramadzkaha źmiestu. Dumkaj hetaj byli pawažna zaniaty: biskup M. Wałančius, toj-ža S. Daŭkantas, L. Iwinskis i inš.

Ale j na hety raz nia było jšče sudžana litoŭskim patryjotam swajej dumki adzieć u čyn. U 1864 h., paśla druhoha polskaha ŭ Litwie i Biełarusi paŭstańnia, rasiejski ŭrad zabaraniŭ jak wydawać usiakija litoŭskija druki, tak i ich pašyrać.

Heta było pad Rasiejaj, u tak zw. Wialikaj Litwie, a ŭ Litwie Małoj (ciapier Kłajpeda), što była pad pruskim wаładańniem, wychodzili litoŭskija druki, nawat i hazety, ale kirunku pierawažna kazionnaha niamieckaha i procilitoŭskaha. Usiakija ž druki sapraŭdy litoŭskija, nia tolki mowaj, ale i źmiestam, niamieckija ŭłady choć zakonam nie zabaraniali, ale nia lubili i tak-ža prašledawali.

Nia hledziačy na ŭsio heta, litoŭskija adradžency i dalej imknulisia da wydawańnia litoŭskaj ideowaj časopisi. Urešcie, u 1883 h. dr. J. Basanavičius u Małoj Litwie, u m. Rahnit, pačaŭ wydawać słaŭnuju „Aušru" (Zara). Była heta pradwieśnica litoŭskaha nacyjanalnaha adradžeńnia.

Z hetaha času pačynajecca raźwićcio litoŭskaj hramadzkaj presy: spačatku nielehalnaj (za hranicaj Rasiei), paśla emihranskaj (u Amerycy) i ŭreście z 7/20.XII.1904 h. lehalnaj, bo ŭ hetym časie rasiejskaja zabarona litoŭskich drukaŭ była spyniena.

Ad hetaha času litoŭskaja presa pačała raźwiwacca bujna i nadziejna. Užo ŭ 1914 h. u Wilni, Koŭni i Sejnach wychodziła 57 litoŭskich hazet i žurnałaŭ.

Wiedama. heny bujny rost litoŭskaj presy nabraŭ jašče bolšaha razhonu, kali Litwa stałasia niezaležnaj dziaržawaj. U sučasny mament litoŭskaja presa maje paŭtarasta časopisiaŭ i žurnałaŭ, likam da paŭmiljona ekzemplaraŭ. Ličby hetyja, jak na Litwu, dzie wializarnaja bolšašć nasielnictwa heta sialanie — sapraŭdy wialikija.

Ab značeńni presy ŭ adradžeńni i kultury narodaŭ hawaryć nia prychodzicca. Značeńnie heta zrazumiełaje kožnamu.

U budučym 1933 h. prypadaje 70-lećcie presy biełaruskaj. U 1863 h. K. Kalinoŭski wydawaŭ „Mužyckuju Praŭdu". Biełarusy ab hetym swaim tak ważnym jubilei pawinny pomnić i pawinny należna adświatkawać jaho.

M. K.

Ukrainski jubilej.

Značeńnie Paltaŭskaha boju dla Ukrainy.

(300 lećcie ad naradžeńnia Iwana Mazepy).

Sioleta minaje 300 hadoŭ ad naradžeńnia ŭkrainskaha hetmana Iwana Mazepy. Kab zrazumieć tahačasnyja warunki i abstawiny, u jakich hetman J. Mazepa znachodziŭsia, treba brać pad razwahu palityčny i socyjalny stan tahačasnaj Ukrainy.

Maskwa, paśla padpisańnia Pierajasłaŭskaha dahaworu ŭ 1654 h., adrazu pačynaje jaho łamać. Na Ukrainie zmahajucca miž saboju centralizm Maskwy i aŭtonamičny ruch Ukrainy. Hety apošni prajaŭlajecca paŭstańniami suproć Maskwy, kančajučysia znamianitym pastupkam J. Mazepy. Padčas wybaru hetm. J. Mazepy, Maskwa całkom ahraničwaje ŭstawy Bahdana Chmielnickaha, a nowy hetman spačatku służyć maskoŭskamu caru Piatru. Hetman J. Mazepa wajuje prociŭ jaho worahaŭ, za što dastaje, jak naharodu ad Piatra, order św. Andreja i abiacanku kniazieŭskaj karony. Hetman tady dbaje ab wyšejšuju klasu: aficerstwa i duchawienstwa, — jakich starajecca zdabyć sabie dziela budawańnia Ukrainskaj dziaržawy. Jon dbaje tak-ža ab narodnaj kultury i aświecie. Za ŭsio heta adnak hetman atrymliwaje z boku niaświedamaj masy nienawiść, bo tworacca tady na Ukrainie strašnyja padziei. Maskwa topča ŭsio ŭkrainskaje i niščyć, padjudžywajučy prociŭ aficerstwa, jakoje tak-ža niezdawolena z palityki wialikaha refarmatara hetm. J. Mazepy.

Woś pry hetakim pałažeńni Ukrainy i jaje hetmana J. Mazepy nastupaje Wialikaja Paŭnočnaja wajna. Kali-b hetm. J. Mazepa astaŭsia pry baku cara, to jaho čakali-b asabistyja wyhady. Ale čamu hetman hetaha nie zrabiŭ, widać z jaho prysiahi, u jakoj jon kaža, što paddajecca Karłu XII (Šwedzkamu) dziela „dabra Ukrainy i jaje narodu".

Čamu hetm. J. Mazepie nie ŭdałosia ździejśnić swaich planaŭ? Winawat tut Karł XII, šwedzki karol, jaki nie pajšoŭ na Maskwu, jak jamu radziŭ hetm. J. Mazepa, ale na Ukrainu i to ŭžo tady, jak Maskwa wiedała ab pastupkach hetm. J. Mazepy i zaniała na Ukrainie najważniejšyja ćwiardyni. Druhoj pryčynaj była zdrada niekatorych z ukrainskaha aficerstwa i pasyŭnaść narodu, jakoha padburywali maskoŭskija ahitatary, nazywajučy hetm. J. Mazepu „zdradnikam, unijatam," a prawasłaŭnaja Carkwa, jakaja była paniawolenaja maskoŭskim imperyjalizmam, wyklinaje hetmana. Adnak J. Mazepa, pry ŭsiej ukrainskaj niazhodzie, wystaŭlaje bolš 22 tysiač wojska (na tyja časy heta wialikaja armija). Tolki niepieramožnyja abstawiny nie dali jamu wyjhrać hienijalna zadumanaj im sprawy. Paśla prajhranaj bitwy 8 lipnia 1709 h., hetm. J. Mazepa zmušany byŭ emihrawać u Tureččynu, dzie praz miesiac pamiraje. Što da samoj asoby hetmana treba skazać, što heta byŭ hienijalny palityk, čaławiek wialikaj wartaści, asobaju katoraha cikawilisia ŭsie najbolšyja paety świetu.

Skutki prajhranaj wajny strašnyja, balučyja dla celaha ŭkrainskaha narodu. Ukrainski narod, zamiest čakanaj swabody, zmušany byŭ zakładać swaim ciełam nowu stalicu Pieciarburh i hinuć u bitwach na sławu „otiečestwa".

Urešcie ŭ 1722 h. prychodzić nowaja carskaja „miłaść" — „Małorossijskaja kolegija," što maje apiakawacca hetmanam. Dalej, u 1764 h. skasawana całkom hetmanstwa, u 1775 h. zrujnawana Sič, a ŭ 1783 h. zawiedzien pryhon. Woś „dary" Maskwy dla ŭkrainskaha narodu, a najbolšy heny dar, što ŭ 1863 h. abwieščana, što nia tolki narodu ŭkrainskaha, ale i jaho mowy „nia było, niet i byt' nie možet." Aprača hetych nehatyŭnych skutkaŭ, Pałtawa maje dla Ukrainy naśledki pazytyŭnyja. Pałtawa, nia hledziačy na projhryš Mazepy, skrapiła i skrystalizawała Ukrainskuju nacyjanalna-dziaržaŭnuju ideju. Pałtawa paradziła Iwana Katlareŭskaha i Tarasa Šeŭčenku i inš. Pałtawa dla Ukrainy dała tych, što addali swajo žyćcio za wolu baćkaŭščyny ŭ h.h. 1917—1921. Ukraincy na zaŭsiody astanucca wiernymi ideałam hetm. J. Mazepy i jaho słaŭnym nastupnikam.

A. Dublanškyj.

Z biełaruskaha žyćcia

Polskaja dziaržaŭnaja administracyja nie lehalizuje biełaruskich kulturna-praświetnych hurtkoŭ Biel. Instytutu Haspadarki i Kultury. Ab trudnaściach kulturna-praświetnaj pracy biełaruskich arhanizacyjaŭ u Zach. Biełarusi my ŭžo nia raz pisali. Hetyja trudnaści biełaruskija arhanizacyi sustrakajuć pierawažna z boku polskaj dziaržaŭnaj administracyi, asabliwa pry lehalizacyi kulturna-praświetnych hurtkoŭ siarod biełaruskich sialanskich masaŭ na siale. Apošnimi časami ŭ praciahu hetaha miesiaca pawietawyja starastwy admowilisia zalehalizawać 3 hurtki Biełaruskaha Instytutu Haspadarki i Kultury: u Baranawičach, u w. Iwanawičach Baranawickaha paw. i ŭ w. Rajca Nawahradzkaha paw. Dziela čaho administracyjnaja ŭłada nie lehalizuje biełaruskich kulturna praświetnych arhanizacyjaŭ, — nie pawiedamlaje. Adkazwaje na pawiedamleńnie ab zasnawańni takoj arhanizacyi tolki lakaničnym zapiarečańniem: „nie pšyjmujen do wiadomości" i basta. A paprabuj raspačać pracu ŭ takim hurtku, jaki atrymaŭ zabaronu žyćcia ad pawietawaha starostwa sławami „nie przyjmujen do wiadomości," dyk za heta spaznaješ, čaho warta ŭ polskaj administracyi biełaruskaja kulturna-praświetnaja praca.

Słowam, pałažeńnie ciažkoje, i patrabuje wialikaha zapasu ciarpliwaśći i wytrywałaści. U wytrywałaści i naša pieramoha. Dyk budźma wytrywałymi i ŭporna damahajmasia należnych nam prawoŭ.

Wučnioŭskaja Akademija ŭ česć J. Kupały i J. Kołasa ładžanaja 18 h. m. wučnioŭskim Literaturna-Histaryčnym hurtkom wilenskaj biełaruskaj filii dziaržaŭnaj himnazii, adbyłasia wielmi ŭdała. Dobra apracawanyja i pryhoža pračytanyja wučniami hetaj himnazii dwa referaty, kancert i sceničny abrazok z paemy „Son na kurhanie" stanawili celašć hetaj sympatyčnaj kulturnaj imprezy. Zacikaŭleńnie hetaj imprezaj, asabliwa siarod moładzi, nahladałasia wialikaje. Ab hetym świedčyła pierapoŭnienaja zala. Adno zwaračwała ŭwahu cikawaje woka nahladčyka za žyćciom moładzi, što na hetaj biełaruskaj kulturnaj wiečarynie nia było ani adnaho wučnia z prawasłaŭnaj Duchoŭnaj seminaryi, jakaja mieścicca ŭ adnym budynku z školaj, wučni jakoj ładzili hetuju imprezu.

Nia wiedajem, ci haduncom uspomnienaj Seminaryi było prosta zabaroniena pajšci na hetu Akademiju. Ale kali-b hetaj biezpasiarednaj zabarony i nia było, dyk toj abrusicielny teror

---

J. Ruščaniec.

(3)

Zorka — Ideja.

Sceničny abrazok z žyćcia biełaruskaje moładzi.

Zjawa 9.

Kostuś, Wiktar, Stefcia i Stasia (ubiahajuć).

Stasia (*zadychanaja*). Kostuś, daražeńki, nie biaduj! Usio pieraniasiom! Pałowu biady ja biaru na siabie... Tabie palahčeje...

Kostuś. (*zdziŭleny*) Što, što takoje?

Stasia. Pačuješ, ale wiedaj, što ja...

Kostuś (*da Stefci*). Moža što čuli, ci bačyliś z ciotkaj?

Stefcia. To-ž spatkaliś. Dyrektar kazaŭ, što tabie šukać treba druhoj školy, u hetaj dalej być nia možaš. Kaža, zusim wykinuli-b, dy tolki što dobra wučyŭsia i wioŭ siabie akuratna, praz toje robiać uważeńnie, dajuć prawa pieraniaścić u druhuju školu, ale z takoj umowaj, što niedzie až u čystuju Polšč, dzie na pakaz niama Biełarusaŭ.

Wiktar. Heta ŭsieroŭna, što i prahaniajuć. Tut niedaloka radnia, dawiazuć, pamohuć, možna z biadoj utrymacca, a adjedź kudy dalej, užo nia toje. A haspadarka wiedama jakaja.

Stefcia. A wo što jašče zabyłasia skazać. Widziełaś z Jadziaj. Kaža, byccam Paŭłowič z pierapałochu, kali jaho paklikali na dapros u dyrekcyju, wyhawaryŭ usio, što wiedaŭ. Druhija znoŭ raskazywajuć, što jon zusim adkinuŭsia ad biełaruščyny, zajawiŭ siabie polskim šlachcicam i što jon tolki dla žartaŭ biełaruskaj literaturaj zajmaŭsia.

Kostuś. Nikomu z wučniaŭ ničoha nia budzie, usiu adkaznaść pierad dyrektaram ja ŭziaŭ na siabie. A Paŭłowičy ŭsiudy zdarajucca, jak nie ścierażysia! Duša ludzkaja geometryčnymi linijami nie abwiedziena, nie rażmieraješ, nia wyrachuješ.

Zjawa 10.

Kostuś, Wiktar, Stasia. (Karotkaja zaduma). Wiktar adychodzić u bok i hladzić u wakno).

Stasia. Skažy, Kostuś, za što ty tak ciarpiš i čamu twaja ideja stolki achwiary ad ciabie wymahaje? Užo-ž sama pa sabie jana tak pieknaja, čaroŭnaja, čamu ž, skažy, jaje hetak ludzi praśledujuć?

Kostuś. (*krychu pačakaŭšy*). Wielmi ja ciešuś, što ty, choć prostaja dziaŭčynka, biaz školnaj adukacyi, a tak udatna staŭlaješ pytańnie ŭ hetak ważnaj sprawie. Ab tym, wiedaješ, treba było b daŭžej hawaryć, ale skažu karocieńka. Siła ludzkoha egoizmu (samalubstwa) — wo što zaŭsiody staić zaporaj kožnaj dobraj sprawie. Egoizm heny jość zaŭziatym woraham kožnaha prawa i łomić jaho ŭsiudy, dzie moža. Jon ni z čym nia ličycca, adno z samym saboju. Woś i tut, egoizm bolš silnych narodaŭ imkniecca da taho, kab zaŭładać słabiejšymi narodami, uzmacniajučy swajo pałažeńnie ichnim koštam. Pa hetaj darozie ništo inšaje jaho ŭstrymać nia moža, tolki siła. Na hołas prawa i najbolš wyraznaj sprawiadliwaści jon hłuchi, adna siła jamu pieraškodaj. A ciapier padumaj, chto ž tuju siłu padymaje ŭ padniawolnym, jak my, narodzie? Heta robić pieradusim świedamaść narodnaja. Zatym, razumieješ, hetak i praśledujuć kožnaha idejnaha biełarusa, bo jon budzić zasnuŭšych bratoŭ swaich.

Stasia. Ale praŭda za nami i my ŭ kancy pieramožam! U heta ja mocna wieru! My zmožam usie pieraškody, jakija-b nie nakidaŭ nam ludzki egoizm! I što da ciapierašniaha twajho pałažeńnia, to chacia mocna, hłyboka adčuwaju i spahadaju, i mo' nichto tak jak ja, usiož taki horam twaim ja nia prybita, naadwarot, čuju nawat radašć u twaim ciarpieńni, bo wiedaju, što heta za praŭdu, za našyja wialikija ideały narodnyja! Ty sam mnie kaliś hawaryŭ, što ŭ doli i niadoli nam świecić zaŭsiody jasnaja zorka idei i što niama, dyj być nia moža, hetakich hustych i ciomnych tumanaŭ, katoryja mahli-b joj pieraškadžać zahladać u dušy našyja.

Kostuś. Tak, Stasia, my razumiejemsia, jak lepš nia treba. My ŭzhadoŭwajem swaju ideju i z jeju zžywajemsia, jak maci z dziciom swaim. Rodnaja maci nia ličyć biazsonnych nočaj, bo jana celaja žywie dla dziciaci. Hetak i nam, kali my adważna žywiem dla idei swajoj, usio akazywajecca lohkim, a nawat miłym, pryjemnym, radasnym. Zhetul naša siła žyćciowaja. Ludzi teoretyki, intelektualisty, u katorych ideja jość suchoju abstrakcyjaj (*pahladaje ŭ bok Wiktara*) adarwanaj, dalokaj ad žyćcia, ad praktyki taho ščaścia, taje radaści nie adčuwajuć. Hlanuć chacia-b na Wiktara. Jon biełarus dobry, ale tolki rozumam, a tymčasam hetaha mała, treba być im usioj dušoj. Mała tolki razumieć biełaruskuju sprawu, treba jeju dychać, jeju žyć. Tady kožnaja achwiara wartašć žyćciowuju pradstaŭlaje.

Wiktar. (*źwiartajecca da Kostusia*) Wiedaješ, Kostuś, nikoli twaje słowy nia byli mnie tak ciopłymi, jak ciapier. Ja čuju, što i maja duša ŭžo sahrewajecca ciepłatoj idejnaj, čuju, što i ŭ joj adaźwiecca toje žyćcio, ab katorym wy sa Stasiaj tak pryhoža ciapier hawaryli. Spadziajusia, što ad hetaha času nia tolki świtać budzie jasnaja zorka ŭ dušy majoj, ale i zaharycca ŭ joj tak-ža iskra žyćcia i serce majo adaźwiecca žywym impulsam da rodnaj sprawy biełaruskaj. Tady...

Kostuś. (*u bok*) Siańnia zdabywaju dla sprawy bolš jak załata, jak što, zdabywaju žywoha čaławieka. Ščaśliwy dzień! (*da ŭsich*) Achwotna hutaryŭ-by z wami jašče, hutaryŭ-by, zda-

jaki hetak niepadzielna panuje ŭ Wil. prawasł. Duch. Seminaryi chiba-ž kožnamu wučniu Seminaryi za šmat daŭsia ŭ znaki, kab paśmnieć biazkarna pakazacca tam — siarod Biełarusaŭ, — hdzie zorkaje woka seminaryjnaj ułady ich bačyć „nie pažadała-b."

Kali-ž heta ŭreście končycca?

Z wydawieckaj niwy. Wyjšli z druku: „*Samapomač*" biełaruskaja kooperatyŭna-haspadarčaja časopiś Nr 3, śniežań 1932 h „*Chryścijanskaja Dumka*" Nr. 12 śniežań 1932 h

Kalendary na 1933 h.: 1. *Biełaruski kalendar — knižka* relihijna-hramadzkaha źmiestu, 100 bačyn, cana 50 hr. wydańnie J. Maleckaha 2. *Biełaruski narodny kalendar* — knižka, 64 bačyny. Usie hetyja druki možna wypisać z Bieł. Kniharni „Pahonia" — Wilnia, Zawalnaja 6—10.

„Наш Бюлетэнь" Tawarystwa Biełaruskaje škoły za listapad 1932 h. padaje cikawyja wiestki ab dziejnaści apošnich časoŭ T. B. Š. i, miž inšym, na našu stacciu pad zahałoŭkam „Kamo hradzieši" zapeŭniaje, „što šlach T. B. Š. nie wiadzie da ŭradawych kancelaryjaŭ, jak ideowaj krynicy dziejnaści T.B Š." Henaje wyčerpywajučaje wyjaśnieńnie całkom raźwiatla'e niajasnaści papiaredniaha biuletenia.—Pry hetym „Наш Бюлетэнь" raźjaśniaje, što T.B.A. nia jość TBŠ, bo TBA., pawodle čutak maje zastupić zbankrutawany „Цэнтрасаюз", a z hetaj arhanizacyjaj TBŠ. nia maje ničoha supolnaha, apračа tolki padobnaści ŭ nazowie.

Hałoŭnaja Uprawa T-wa Biełaruskaje Škoły pad sudom. Hetymi dniami siabry Hałoŭnaj Uprawy T. B. Š hram nie: Šyrma, F. Stackiewič i Pietkiewič atrymali prakurorski akt abwinawačańnia, jakim prakuratura stawić ich prad akružnym sudom. Sud adbudziecca ŭ Wilni.

Pobyt hiener. Sekretara Kanhresu Nacyjanalnych Mienšaściaŭ D-ra E. Ammende ŭ Wilni. Dnia 21 h. m. prajezdam z Wieny ŭ Estoniju zatrymliwaŭsia ŭ Wilni hiener. Sekretar Kanhresu Nac. Mienšaściaŭ D-r Ammende, jaki miž inšym cikawiŭsia i sprawaj biełaruskaj i adbyŭ z miajscowymi biełaruskimi niezaležnymi dziejačami infarmacyjnuju konferencyju.

Z Polščy.

Kandydaty na prezydenta. U traŭni 1933 hodu majuć adbycca ŭ Polščy wybary prezydenta. Kandydataŭ na prezydenta ŭžo namiačajuć až 4-ch: premjer Prystar, pałk. Sławek, marš. Świtalski i pałk. Bek.

Pasiedžańni Sojmu i Senatu ciapier adbywajucca biez zacikaŭleńnia šyrejšych kruhoŭ hramadzianstwa. Sojm abo Senat źbiarecca na pasiedžańnie, karotka haworačy, paćwierdzić uradawyja prajekty i ŭznoŭ raźjedzicca addychać. Ciapier Sojm i Senat raźjechaŭsia na świata kaladniaje.

Padatkawyja zalehłaści Polskija hazety padajuć, što ŭ Polščy ciapier jość kala 1 miljarda 200 miljonaŭ zł. zalehłych padatkaŭ. Trudna ciapier u takija ciažkija časy i spadziawacca zyskać hetyja padatki, dyk dziela hetaha pajawiŭsia prajekt skasawańnia hetaj zalehłaści. Padatak hety zalahaje pierawažna na promyśle i handlu, bo z sialanstwa sekwestratary zyskiwajuć padatki biez „pačakaj."

Biezrabotnyja wahony. Uradawaja čyhunačnaja statystyka wykazwaje, što na dzień 1 kastryčnika s. h. było ŭ Polščy 65 tysiač biasčynnych tawarowych wahonaŭ, jakija, nia majučy čaho pierawozić, stajać niaruchoma. Hetaje „biezraboćcie" wahonaŭ pakazwaje naskolki zmaleŭ u Polščy handlowa-pramysłowy transpart.

Z zahranicy.

Ciažkaja spłata daŭhoŭ. Apošnimi časami najbolš šumnaj sprawaj była ŭ mižnarodnym palityčnym świecie čarhowaja spłata Eŭropaj daŭhoŭ Amerycy. Prycisnutyja Amerykaj eŭrapejskija dziaržawy, kab spłacili čarhowuju ratu doŭhu, jakaja prypadaje ŭ tym miesiacy, padniali šum na cełу świet. Pasypalisia noty ad uradaŭ eŭrapejskich dziaržaŭ da ŭradu Zł. Št. Ameryki i adwarotna, a palityčnyja kruhi pačali hadać płacić ci nie płacić. Ale ŭrad Zł. Št. Ameryki stanuŭ nieparušna nie darawać i hetym zmusiŭ eŭrapejskija dziaržawy peŭnie-ž jakija mohuć, spłačywać daŭhi Zapłacili ŭžo hetuju ratu: Italija, Anhlija, Čechasławakija, Litwa i Łatwija. Polšč jašče nie spłaciła.—Paśla hetaha prezydent Zł.Št. Ameryki zajawiŭ, što ab dalejšaj spłacie daŭhoŭ pačnucca pierahawory z kožnaj dziaržawaj pasobna i tym dziaržawam, što spłacili hetuju ratu, amerykanski ŭrad pojdzie na ŭstupki.

Źmiena ŭradu ŭ Francyi. Pad naciskam amerykanskaha ŭradu spłačywać doŭh, a z boku socyjalistyčnych pasłoŭ—nie płacić, urad Heriota padaŭsia ŭ adstaŭku. Nowy ŭrad stwaryŭsia, na čale jaho staŭ premjer Paul-Boncour.

Japonska-kitajskaja wajna nia spyniajecca. Kitajcy ŭznoŭ zarhanizawali wialikuju armiju prociŭ Japonii, jakoj kamandujuć hien. Fengl i hien. Čang-Tsu Ljan. Japoncy bambardujuć stalicu kitajskaj prawincyi Čao-Jon.

Da nas pišuć.

Z ŽYĆCIA NAŠAJ MOŁADZI.

Kimiany, Wil.-Trockaha paw. Z usich kutkoŭ Zach. Biełarusi padajuć u hezecie ab žyćci biełaruskaj moładzi. Z hetaha widać, što świedamaj moładzi, jakaja chilicca da rodnaj kultury i ŭsiaho swajho, užo jość šmat. U nas pakulšto niama čym pachwalicca, ale niama na što i narakać. Moładź naša ŭžo narodna świedamaja i lubić usio, što jość biełaruskaje. Adna biada, što moładź naša nie skryštalizawała jašče swaich pahladaŭ. Ale tut pieraškodaj jość biazhramatnaść. Mnohija nia ŭmiejuć nawat čytać, a tyja, što ŭmiejuć krychu, nia lubiać cikawicca nawukaj. Apračа hetaha, našaj moładzi ničoha zakinuć nia možna: lubić jana swaju rodnuju mowu, rodnuju pieśniu i swaje biełaruskija zwyčai. Kulturnaje žyćcio našaj moładzi zaklučajecca ŭ tym: źbirajecca jana — chłopcy i dziaŭčaty — piajuć rodnyja biełaruskija pieśni, ładziać supolna wiečaryny, hulajuć u narodnyja hulni i achwoča tancujuć narodnyja tancy, pierawažna łoŭka wychodzić „Lawonicha"; pjanstwa i razbojaŭ nia čuwać.

Hledziačy na našu moładź, nadzieja nie prapadaje, bo kali b siudy dy dadać kultury bolš, dyk naša moładź mahła b być prykładam inšym wakolicam. Daść Boh, budzie ćwišci i ŭ nas kulturnaje žyćcio. Pačatki ŭžo jość. Prychodzić užo da nas rodnaja hazeta i čas ad času, z ruk u ruki wandroŭna pierachodzić biełaruskaja knižka.

A. Śpirydowič.

„POLSKAJA WIERA I BIEŁARUSY.

Turhieli—Tabaryški —Mur.-Ašmianka. U hetych parafijach žywŭć pierawažna adny biełarusy. Pa relihii badaj usie kataliki, —prawasłaŭnych — dzie-nia-dzie. U kaściołach, apračа łacinskaj liturhii, usio adbywajecca papolsku. Nienarmalnaje heta źjawišča, ale heta i nia stałaje, bo što nakinuła čužackaja palityka, žyćcio adkinie i praciarebić sabie darohu da žyćcia naturalnaha, zhodnaha z adwiečnaj praŭdaj, da jakoha wiadzie Katalicki kaścioł.

U hetych parafijach ludzi— heta wieručyja kataliki, jakich polskija ksiandzy zaanektawali (pryswoili) ŭ palaki i, kab musić hetuju aneksiju zakrapić u biełarusaŭ-katalikoŭ, katalickuju relihiju ŭ našym kraju pačali nazywać „polskaj wieraj." Pakul u nas nia było narodnaj biełaruskaj świedamaści, na abzywańnie katalictwa „polskaj wieraj" nichto nie zwaročwaŭ uwahi. Ale

---

jecca, biez kanca, biaz miery, ale čujuś tak zmučanym pierażywańniem dnia i jaho padziejaŭ, što chacieŭ by astacca sam, adpačyć. Ščyra wam dziakuju za ŭsio. Dziakuju, Stasia, (*padaje ruku*).

Stasia. Bywaj, adpačyń, niachaj son miły aświežyć siły twaje!

Usie. Da pabačańnia! (*wychodziać*).

Źjawa 11.

Kostuś (sam chodzić, razważaje).

Piereniaściś u druhuju škołu, u Polšč hłybokuju... Praŭda, ciažkawata budzie materyjalna, ale z hetym jašče biada nienajhoršaja. Niamnoha mnie taho wučeńnia astałaś, prabjuś niejak, zarablu jaki hroš swajoj ułasnaj pracaj. Budzie nudnawata da swaich — ale wiečna ž tam nia budu. Daść Boh skora iznoŭ wiarnusia ŭ rodnuju staronku. A tymčasam, budučy na čužynie jašče lepš abdumaju, jašče hłybiej praniknu ŭ sprawu narodnuju. Hetak, każuć, z wyhnancami palityčnymi ŭsiudy bywaje. Tam zdaloku jany bačać jaśniej patreby swajoj baćkaŭščyny i adnačasna wyraźniej im pradstaŭlajecca jaje krasa, pryhožaść. Niama-ž čaho sumawać. Tam, na čužynie, źbirać budu, byccam taja pščołka, łotajučy pa kwietkach, usio, što dobraje i prydatnaje majmu narodu. I hetak, napierakor praśledu, wiarnusia damoŭ jašče krapčejšym biełarusam!

Abstawiny heta jašče nia zhuba, hłaŭnaje toje, kab iskra idei tleła ŭ dušy. Tady ŭžo sapraŭdy drenna, kali jana haśnie. A pokul haryć — sumawać niama čaho. Kab pryšłoś i žyćcio addać za ideju, to i tady jašče nia ŭsio prapała. Naadwarot, tady dziejecca z nami sapraŭdy niešta wialikaje, tady my adradžajemsia, tady my stajomsia žywym ideałam siarod swajho narodu. Zrazumieła, čamu zmahary za ideju ŭ hetakaj pašanie, čamu ich pamiać nie zahinie ŭ narodzie. I ščaśliwy narod, što maje ŭ swajoj historyi hetakija świetłyja postaci žywych ideałaŭ. Jon nie pamre, nie zahinie nikoli!

O ideja maja załataja, jak ja lublu ciabie jak ja taboj ščaśliwy! Čym bolš ciabie praśledujuć i wyrwać chočuć z dušoj, z žyćcia majho, tym bolš maja ty i bolš mnie darahaja! Kab-ža ŭsie wiedali, jak miła žyć dla ciabie, jakaja roskaš zmahacca za praŭdu, nichto-by nie adstaŭ ad sprawy narodnaj, usie pa mahčymaści ŭzialiś by da pracy i zakipieła b žyćcio. Biełaruś padniałasia-b skora i zraŭniałaś z druhimi narodami sławianskimi!

Budzie, usio budzie, tolki pamaleńku. Ideja šparka pašyracca i zakaraniacca nia moža miž ludźmi, bo jany ŭ masie swajej wielmi ciažkija, niaskoryja, samalubnyja, mała achwiarnyja.

Ale jak taja kryničка, što prabiwaje sabie, darožku i pływie ŭściaž napierad, tak i narodnaja naša ideja, jana praciarebić huščary ludzkoha egoizmu i z časam pakażecca ŭsia wialikaja i pryhožaja na sławu Biełarusi.

Budź ža spakojnaja, Baćkaŭščyna darahaja, nadydzie para i nad twaimi palami i razłohami zahudzić kaliś pieśnia wolnych ludziej i ščaśliwych! (*ahladajecca, dzie-by prysieść, čy prylehčy*).

Niejak mnie słaba robicca, treba sapraŭdy adpačyć krychu, mo' jakuju chwilinu spakojna zasnu paśla ŭsiaho hetaha. U hetakich zdareńniach son, każuć, niazwyčajnuju ŭsłuhu addaje čaławieku. (*siadaje, haławu apuskaje ŭ dałoni, uzdychaje što raz hłybiej, śpić*).

Zjawa 12.

(*Źjaŭlajucca dwa aniołki, niasuć wianočak zialony; stajać pobač śpiačaha, trymajučy wianok nad jaho haławoj*).

Anioł 1-šy. Śpi, dzicia raju!
Cdoć ty ŭ ziemskich akowach pa świecie wan-
[druješ,
na čornaj ziamielcy żywieš i haruješ,
usiožtaki synam raju ciabie my witajem,
bo sercam, dušoju ty z nami ŭ krainie adwieč-
[naj šybaješ.
Zorka ideja twoj šlach aświačaje.
Praŭda, šlach cierniami ŭsłany, ciažki, niepra-
[chodny,
ale ciabie jon nia strašyć i razhonu twajho nia
[spyniaje.
Ty śmieła, adważna napierad stupaješ,
swoj zrok uwyś padniaŭšy, dzie świecić jana za-
[łataja,
twaja, twaja zorka jasnaja nieba wysokaha.
Choć żywieš miž śmiarotnymi ziamielki harotnaj,
choć dzieliš ty z imi i dolu, niadolu,
usio-ž my ciabie swaim pryznajom i witajem,
ty naš, ty dzicia raju ciabie my swaim nazywajem.
Z wysokaj niabiesnaj krainy
wianok my tabie pryniaśli na adznaku,
što lubiš swaju ty ideju,
joj serca, dušu, usio žyćcio składaješ u ach-
[wiaru.
Ščaśliwy, pryjmi-ža adpłatu, wianok pieramohi!
Ty śpiš, niachaj-ža son miły ŭzniasie ciabie tudy,
(*pakazywaje ŭwierch*)
u krainu świetłuju nieba wysokaha,
dzie pačałaś, dzie naradziłaś
ideja twaja załataja!

Anioł 2-hi. Niachaj tabie rodnaja pryśnic-
[ca staronka,
Biełaruś — Baćkaŭščyna twaja darahaja,
Niachaj pryśnicca takoju, jakoju jaje widziš
u natchnieńni dušy swajej maładoj:
bahataj nawukaju,
wysokaj kulturaju,
wolnaj, ščaśliwaj!

(*Zasłona*).

ciapier, kali niama žo taje wioski, u jakoj-by nie hawaryli ludzi ab Biełarusi, a pry hetym mnoha dzie čytajuć swaje biełaruskija hazety i mnoha jošč dziejnych u hetych parafijach biełarusaŭ, jakija adkryta i zaŭziata zmahajucca za prawy rodnaj mowy i ahułam za prawy Biełaruskaha narodu, abzywańnie katalictwa „polskaj wieraj" abražaje pačućcio relihijnaje i narodnaje hetych ludziej. Z hetaje pryčyny miž parafijanami i probaščami hetych parafijaŭ paŭstaje ŭzajemnaje niedalubliwańnie. Ksiandzy niedalubliwajuć swaich parafijan za biełaruskaść, a parafijanie nie sympatyzujuć z ksiandzami za nakidywańnie im polščyny dy jašče pry pomačy aŭtorytetu Kaścioła, jaki, byccam, tolki polski, a katalictwa—byccam „polskaja wiera".

Pad prykryŭkaj aŭtorytetu Kaścioła, ksiandzy-palaki starajucca nakidywać našym ludziam polščynu i pa za kaściołam, wykarystywajučy ciapier wialikuju ideju Akcyi Katalickaj. Pad hetym pakrywałam jany ŭciahiwajuć moładź u roznyja polskija stowažyšeni, dzie z idejai katalickaj nierazryŭna łučać polskaść i hetaj duchowaj pažywaj kormiać biełaruskuju maładzioź.

Reč zrazumiełaja, proci takoj raboty ksiandzoŭ świedamaja častka biełarusaŭ wystupaje adkryta i zdecydawana, bo tut nie katalickaja praca ksiandzoŭ, a polskaja. Siarod biełarusaŭ Akcyju Katalickuju treba prawodzić pabiełarusku.

Wyniki hetaha zmahańnia užo wialikija: — ksiandzy nijak nia mohuć zasnawanych „stowažyšeniaŭ" polskich utrymać, jany ŭściaž razwaliwajucca. Ksiandzy, bačačy tut niaŭdaču swajej polskaj „misyjnaści", narakajuć z ambonaŭ na ludziej za „adstupleńnie ad relihii i ad Boha," nia bačačy(?), što nie ab relihiju tut wiadziecca zmahańnie, a ab dušu narodu; ksiandzy namahajucca pierarabić biełarusaŭ na palakoŭ, a narod baronicca ad hetaj pierarobki, kab zachawać u sabie swaju biełaruskaść. Treba tak ža zaznačyć, što narod naš ad relihii katalickaj nie adstupaje i nie wyrakajecca Boha, jak heta zdajecca ajcom duchoŭnym, što słužać u nas bolš polskaj nacyjanalistyčnaj idei, čymś suświetnaj idei katalickaha kaścioła; narod naš tolki zrywaje z siabie štučna nakinutuju na jaho pawełoku „polskaj wiery" i jaśniej choča hladzieć na świet Božy, kab ubačyć i siabie naturalnaha ŭ wialikaj Katalickaj siamji. Słowam, narod naš idzie da taho, kab być katalickim, ale biełaruskim. Dzieła hetaha zmahajecca z „polskaj wieraj" i niedalubliwaje ksiandzoŭ palakoŭ, jakija katalictwa ciesna łučać z polskaściaj i pry pomačy aŭtorytetu Kaścioła šyrać ideju polskaha nacyjanalizmu.

Woś hałoŭnyja pryčyny ksiandzoŭskich wystupleńniaŭ na ambonach proci biełarusaŭ: u Tabaryškach, Turhielach i Mur.-Ašmiancy. Ale hetyja wystupleńni dla sprawy biełaruskaj niaškodnyja, bo narod naš raźbirajecca užo ŭ čym sprawa, dyk u kancy wychodzić, što i takija wystupleńni ksiandzoŭ proci biełarusaŭ dla sprawy našaha adradžeńnia nia škodziać, a pamahajuć. Narod užo wieryć, što pieramoha pa jaho staranie, bo ŭ hetaj sprawie na jaho baku praŭda.

J. J.

UŚWIEDAMLEŃNIE.

Lebiedziewa, Maładečanskaha paw. Biełaruskaja narodnaja świedamaść, jakaja razharnułasia tut ad 1921 hodu, a ŭ 1926 hodzie ŭskałychnułasia, raźwiwałasia nia hruntoŭna. U tyja časy nia było taje chaty, u jakoj nia było biełaruskaj hazety. Ale prajšoŭ toj burny čas i stała ŭznoŭ cicha kruhom. Źmianilisia časy i materjalnyja abstawiny. Wioska apynułasia ŭ wielmi ciažkich warunkach. Siahońnia niama takoha narodnaha ŭzdymu, ale zatoje pastupowaje uświedamleńnie narodnaje rešcie hruntoŭna. Ciapier wioska jdzie da mety praz uświedamleńnie narodnaje ŭsiebakowa—idzie mierna, krok za krokam, ale peŭnaj i ćwiordaj stupoju.

P. Krapotka.

AB NAŠAJ HMINNAJ RADZIE.

Dwarec, Nawahradzkaha paw. Paśla wybaraŭ u naš hminny samaŭrad bolš dziejnyja radnyja, pahladzieŭšy na paradki i paznajomiŭšysia z samaŭradawym zakonam, zrazumieli, što ničoha nowaha ŭ hminnuju haspadarku zawieści nia mohuć i nia zmohuć papprawić ładu staroha—ŭziali i admowilisia ad reprezentawańnia tam sialanstwa. Na ich miejsca ŭwašli ludzi, jakim usiałak dobra i ŭsio zaŭsiody ŭparadku.

Niadaŭna adbyłosia bludžetnaje pasiedžeńnie hetaj Hminnaj Rady. Źniała hetaja Rada z pensii hminnaha storaža 20 zł., a z pensii darožnaha storaža 10 zł. Zrabiŭšy hetuju „aščadnaść" dabawiła ŭ raschodach padwyšku hminnym pracaŭnikom — pisarom 15 proc komunalnaha datku. A heta tamu, što hety dadatak, jak panom radnym zacikaŭlenyja „wytłumačyli," budzie płacić Kasa Skarbowaja, a nia kasa hminnaja.

Heta pakazwaje, što ŭ Hminuju Radu treba wybirać ludziej świedamych i znajučych dzieła. Pry hetym treba skazać, što Hminnaja Rada nia maje prawa rasparadžacca Kasaj Skarbowaj, bo jaje kompetencyja siahaje tolki ŭ kasu hminnuju i to ŭ ciesnym kruhu. Rada hminnaja—heta instytucyja samaŭradawaja, a nie dziaržaŭnaja, dyk i jaje pastanowy ŭ sprawach hrašowych wykonwaje tolki kasa samaŭradawaja.

Špak.

AB NAŠAJ ŠKOLE.

Markawa, Maładečanskaha paw. U 1921 hodzie našy sialanie ŭłasnymi materyjalnymi srodkami adremantawali paśla wajny školny budynak i adčynili biełaruskuju školu. Wučyciel škoły byŭ biełarus i wučyŭ pabiełarusku. Achwotna wučylisia dzieci, a z dzieciej ciešylisia baćki. Ale pryšoŭ čas, jaki biełaruskuju školu pierarabiŭ na polskuju. Biełaruskaha wučyciela z hetaj škoły prahnali, a na jaho miejsca pryjechaŭ wučyciel palak i pačaŭ wučyć papolsku. Zhinuła achwota ŭ dzieciej i radaść u baćkoŭ. Zakon Božy i to pačali wučyć biełaruskich prawasłaŭnych dziaciej papolsku. U škole pawiesili abraz Piłsudskaha. Duchawienstwa prawasłaŭnaje pajšło tady na supracoŭnictwa z palakami. Adbyŭsia ŭ Maładečnie ŭ 1930 h źjezd prawasłaŭnaha duchawienstwa, jaki pastanawiŭ kastystacca ŭ nawučańni relihii padručnikam u polskaj mowie. Ciažka prycisnuła tuha našaje biełaruskaje sialanstwa, ale nadzieja jašče nie za hinuła, što pryjdzie čas i rodnaja škoła ažywie.

Br. Tryŭska.

Da padpiščykaŭ „Biełaruskaj Krynicy".

Hramadzianie! Para abnawić padpisku «Biełaruskaj Krynicy» na 1933 h. «Biełaruskaja Krynica» kaštuje na hod 4 zł., na paŭhodu 2 zł., na 3 miesiacy 1 zł.

Redakcyja „Biełaruskaj Krynicy" dla swaich padpiščykaŭ pryhatawała nowahodniuju premju, jakaja składajecca z nižej aznačanych knižak.

Premiju hetu — pokul chopić zapas — redakcyja „B. Krynicy" budzie wysyłać u praciahu miesiacca studzienia 1933 h. tamu, chto pryšle da 25 studzienia 1933 h. poŭnuju padpisku za «B. Krynicu» na 1933 hod — 4 zł.

Hetu premiju mohuć atrymać i tyja padpiščyki, katoryja apłacili užo za «Biełaruskuju Krynicu" ŭ 1932 h. i pryšluć 1 zł. na pierasyłku hetaj premii.

UWAHA. Ciažkoje sučasnaje materjalnaje pałažeńnie nie pazwalaje mnohim zdabyccа zaraz na 4 zł., kab apłacić „Biełaruskuju Krynicu" za hod adrazu, a dzieła heta stanowicca mnohim niedastupnaj i heta premija. Dzieła hetaha radzim wypiswać hazetu ŭ składčynu, a z atrymanaj premii załažyć niewialičkuju bibliatečku, z jakoj mahła-b karystacca celaja wioska.

Redakcyja i Administracyja „Biełaruskaj Krynicy".

Premja.

Андэрсэн Ганс-Хрыстыян. — Казкі. . .	1,20
Bahuśewič Fr. — Dudka Biełaruskaja . .	0 60
Hadleŭski W. Ks.—Historyja Świataja No waha Zakonu	1,00
Hrynkiewič St.—Carkwa, Pomsta, Wiaźnica.	1,00
Казячы Г. — Неба і зоры	0,50
Колас Я. — Сымон Музыка. Паэма. .	2,50
Лункевіч В.—Закон жыцьця сярод жывёлаў і расьцін.	0,90
Паўловіч С. — Пішы самадзейна. .	2,50
Паўловіч С. — Мэтадычныя ўвагі да пасобніка „Пішы самадзейна. . . .	0,25
Sałaŭjowa P. (Allegro) — Cudcŭnaja noč.	0.50
Сцэнічныя творы: Боты, Мікітаў Лапаць, Пакой у наймы, Чорт і Баба. . .	1,20
Станкевіч Ад. — Вітаўт Вялікі і Беларусы.	0,50
Stankiewič A. — Doktar Francišak Skaryna.	1,00
„ —Rodnaja mowa ŭ światyniach	1,50
„ —Franciš Bahuśewič. . . .	0,60
„ —Kazimier Swajak. . . .	0,25
„ — Biełaruskaja mowa ŭ škołach Biełarusi XVI i XVII stahodździa.	0,30
W. A.—Jak Kaziuk sabrałsia da spowiedzi	0.50
„ —Kaziukowa žanimstwa	0.50
„ —Adam i Anielka Apawiedańnie. .	0.50
Віппэр Р. — Падручнік Новай Гісторыі.	1,50
„ —Падручнік Навейшай Гісторыі.	2.00
З роднай нівы.	1.00
Зеленскі В. — Ботаніка.	2,00

Užo wyjšła z druku!

„Samapomač"

Biełaruskaja Kooperatyŭna-Haspadarčaja časopiś.

Źmiest wielmi cikawy i adpawiadaje tytułu časopisi.

Kožny, chto cikawicca našym haspadarčym adradžeńniem, musić hetu časopiś wypiswać, čytać i pašyrać. Časopiś redahujecca inž. KLIMOWIČAM i drukujecca łacinkaj i hraždankaj adnačasna.

Padpisnaja płata wynosić: na hod — 3,'zł. na paŭhodu — 1.75 zł, na 3 mies. — 1 zł. Cana asobnaha numaru 40 hr.

Adres redakcyi i administracyi: Wilnia, Połackaja wulica Nr. 4—10.

Hrošy pasyłać na čekawaje konto P.K.O. inž. Klimowiča Nr. 180.485.

Vypiswajcie i čytajcie adzinuju biełaruskuju miesiačnuju časopiś moładzi

„ШЛЯХ МОЛАДЗІ"

jakaja drukujecca kirylicaj i łacinkaj i KAŠTUJE TOLKI 2 zł. U HOD.

„Šlach Moładzi" akuratna vychodzić užo 4-ty hod, źmiaščajučy materjały samaaśvietnyja z haliny biełaruskaj historyi, hieohrafii i literatury, a taksama stačci na temy uzhadavaŭčyja, pryrodaznaŭčyja i inšyja.

Adres Redakcyi i Administracyi: Vilnia, Zavalnaja vulica Nr. 6 kv. 10

Redaktar J. Paźniak. Biel. Druk. im. Fr. Skaryny. Wilnia, Zawalnaja Nr. 6—10. Wydawiec A. Šutowič